Fra den første af de to film i »Kærlighedens veje«.

publikum, og at de måske ikke altid bliver de store oplevelser skal ikke lægges ham til last. Han viser i hvert fald dristighed.

For nylig præsenterede han os for et eksempel på nyere russisk filmkomedie, novellefilmen „Kærlighedens veje" (disse danske titler) fra sidste år. Det er ikke noget mesterværk, men interessant ved at fortælle os lidt om, hvilke veje den russiske filmproduktion i øjeblikket betræder.

Af de to noveller er den første den bedst egnede for filmatisering. Filmen er en karikatur af kriminalfortællingen, hurtigt og grotesk fortalt med enorme overdrivelser og med sikkert teatralsk spil i alle rollerne. De pittoreske typer fra firsernes russiske borgerskab er anskuet med mild satire, der dog ikke går på deres sociale stilling, men i første række på deres karakteregenskaber. Som milieuskildring er den i det hele ret traditionel, dekorationerne spiller egentlig ingen symbolsk rolle.

Den anden novelle, „Ballets dronning", er ikke nær så velegnet for filmen. Den rummer alle de tjekhovske elementer, de stille lidende ekistenser, det elegiske og smægtende, som kommer bedst frem på en scene. Litterært forekommer novellen heller ikke at høre til Tjekhovs vægtigste ting. *Annenskij,* der iscenesatte „Brylluppet", ser dog ud til at være en bedre instruktør end *Judin,* og der er adskillige eksempler på helt fine indstillinger og nærbilleder. En kilde til forundring er imidlertid hans højst dilettantiske *wipes,* der er ganske uden mening. Historien er trukket lovlig langt ud, og den har ret svært ved at finde sin tone, ved at afgøre om den skal være melankolsk eller burlesk.

Set under et kan de to film ikke andet end efterlade et mærkværdigt indtryk af, at man nu i russisk film betragter den førrevolutionære borgerlige epoke med en vis romantik, man kunne fristes til at sige med ligefrem nostalgi. Af den tidligere russiske ætsende satire over det forædte borgerskab, som f. eks. i „Brylluppet", finder man lidet, de burleske typer er opfattet med en så stor del elskværdighed, at de næsten kan få en dansker til at mindes salig *Hostrups* Biedermeier-portrætter. Det sociale milieu kritiseres ikke konsekvent, er snarere set med en mild ironi, der kan minde om franske Maupassant-film, ja, *Ophüls* kunne have inspireret enkelte scener. Og *„so herrlich weit"* havde dog vel de færreste forestillet sig, at det skulle komme i den marxistiske revolutions fædreland.

Ib Monty.

CARMEN CA. 1943

CARMEN JONES. Prod.: Otto Preminger/Fox 1954. Manus.: Harry Kleiner efter Oscar Hammersteins libretto til teatershowet »Carmen Jones«. Instruktion: Otto Preminger. Foto (DeLuxe): Sam Leavitt. Musik: Bizet. Medv.: Dorothy Dandridge, Harry Belafonte, Olga James, Pearl Bailey, Diahann Carroll, Roy Glenn, Nick Stewart. Stemmer: Le Vern Hutcherson, Marilynn Horne, Marvin Hayes.

„Carmen" er en af de klassikere, der er filmet hyppigst (bedst er nok *Chaplins* parodi, men man ville meget gerne se versionen med *Raquel Meller). Hammersteins* Broadway-udgave lancerede en omgang *mutatis mutandis* ved at placere historien i et moderne amerikansk milieu og lade alle personerne være negre. Carmen ruller ikke længere cigarer, men laver faldskærme, tyrefægtning er erstattet med boksning etc. Men *Bizets* musik blev bibeholdt.

Otto Preminger følger teaterforbilledet. Men før vi går over til at bestemme og kritisere Premingers æstetik — specielt hans bidrag til løsningen af sangfilmens problemer — er der grund til at fremhæve, at han efter denne film uden al tvivl står som Hollywoods frækkeste sensualist i dag. Han er hidtil den, der med mest gåpåmod har udnyttet den amerikanske opinions liberalisering på det erotiske felt. Det viste vel nok allerede „Månen er blå", men efter „Carmen Jones" er man helt sikker. „Skæbnefloden" med *Marilyn Monroe* havde for resten midt i en panorering en komposition,

der var så uartig, at den selv ikke i „Kosmorama“ kan beskrives nærmere. I „Carmen Jones“ får denne lærredets erotiker lejlighed til at koncentrere alt om det eneste for ham saliggørende, og *Dorothy Dandridge* får den også mørkhudede *Eartha Kitt* til at ligne en skoleelev i sexfaget. Med glimrende fremstillingskunst giver Dorothy Dandridge os denne amerikanske Carmen, der provokeres af afvisningen, men lades kold af kærligheden, og med kompromisløs hårdhed udleverer hun den rendyrkede sensualitets egensindighed og arrogance. Erotikken er en helvedespassion i dette krasse værk, selv om nogle tilskuere måske blot opfatter det nydelige ved musikken og sangen og det maleriske ved de brune kroppe.

Det ville være urimeligt asketisk, om ikke Preminger udnyttede det spil mellem det gamle stof og den nye sammenhæng, han har chancer for at udnytte, og han gør det da også flere steder ironisk, men uden at ironien virker for tykt smurt på, og uden at man noget sted siger til sig selv: Den moderne historie kan ikke stå alene, elementer fra klassikeren virker uantagelige i moderniseringen. Der er i forbløffende, imponerende grad tale om en enhed i denne henseende.

En perfekt enhed af sang og film er ikke opnået, men dog er „Carmen Jones“ den bedste operafilm hidtil. Det er jo således, at medens dansefilmens problemer forlængst er løst tilfredsstillende (se *Stegelmanns* artikel om 6 musicals), har man kun sporadisk klaret den rene sangfilm — naturligt nok, da dansen står nærmere det fundamentalt filmiske end sangen. I „The Medium“ var der en påfaldende kontrast mellem operakonventionerne og de ofte naturalistiske omgivelser. Kontrasten er betydeligt mindre i „Carmen Jones“, arierne er hyppigt særdeles fikst sat ind i billedfølgen, og det let artificielle i filmens spil mellem det bizetske og det moderne amerikanske fjerner til dels den naturalisme, der ville have gjort operakonventionerne uantagelige. *Til dels.* Der *er* ariepassager, som virker stillestående, og i den dårlige slutning støder operakonventionen og realismen sammen med et knald. Den forsmåede neger skal slå sin elskede Carmen ihjel, og det foregår til sangakkompagnement. Hvor villig man end er i teatret til at akceptere den rene operastil — på lærredet bliver en sådan håndfast kombination urimelig. I Landskrona lavede en ungdommelig del af publikum ballade under denne sekvens. Det var beklageligt, at de unge mennesker forstyrrede, men egentlig måtte man i sit stille sind sympatisere med dem *in re.*

Farverne er ikke udnyttet med det urealistiske raffinement, der ville have passet sær-

I midten Dorothy Dandridge som Carmen Jones.

lig godt til operakonventionerne (i denne henseende er den kinesiske operafilm „Liang Shan-Po og Chu Ying-Tai“ mere gennemført, selv om dens farver ikke helt måler sig med farverne i de bedste japanske film). Men „Carmen Jones“ har — især i første halvdel, der er den mest vellykkede — verve i billedfølgen og gode indfald i billedkompositionen (f. eks. bliver en af negerkvindernes store sorte hat, der tidligere har forekommet komisk, ildevarslende i en spåscene).

I forhold til opgavens vanskelighed må Premingers film siges at være uventet vellykket og noget af en avant-garde-indsats i filmens bestræbelser for at besejre sangdramaet. En racepolitisk bedømmelse indbyder stoffet ikke til i større grad, men *skal* den endelig anlægges, bør det siges, at filmen ikke i denne henseende kan kaldes „progressiv“ — der medvirker kun negre, negre ses ikke sammen med de hvide, de sorte indgår ikke som en del af det amerikanske fællesskab, men isoleres (som i „Guds grønne enge“ og „Cabin in the Sky“).

Erik Ulrichsen.

FILMINDEX XI

JORIS IVENS

AF JÖRN DONNER, Helsinki

Forkortelser: I = iscenesættelse. M = manuskript. F = foto. K = klipning. Ko = kommentar. S = speaker. Mu = musik. P = produktion.

Årstallene er produktionsår.

LE PONT D'ACIER — DE BRUG. 1928. I, K, F: Joris Ivens. P: Capi.

LA PLUIE — RAIN. 1929. I, K, F: Joris Ivens. P: Capi.

NOUS BATISSONS — WE ARE BUILDING. 1929. I: Joris Ivens. P: Capi.

DIE BRANDUNG. 1930. I: Joris Ivens, Mannus Franken. F: Joris Ivens. S: Jef Last. P: Capi.

INDUSTRIAL SYMPHONY — Philips Radio. 1931. I: Joris Ivens. P: Philips.

CREOSOT. 1931. I, M: Joris Ivens. F: Jean Dréville. P: Capi.

HELDENLIED. 1932. I, K: Joris Ivens. M: Sklut. F: J. Schelenkow. Mu: Hanns Eisler. P: Mesrapbom.

NEW EARTH — ZUIDERZEE. 1931—34. I, M: Joris Ivens. F: Piet Huisken, Helen van Dongen, John Fernhout, Joris Ivens. Mu: Hanns Eisler. P: Capi.

BORINAGE. 1933. I, M, F: Joris Ivens, Henri Storck. K: Helen van Dongen. P: E.P.I.

THE SPANISH EARTH. 1937. I, M: Joris Ivens. Ko, S: Ernest Hemingway. F: John Ferno. K: Helen van Dongen. Mu: Marc Blitzstein, Virgil Thomson. P: Contemporary Historians Inc.

THE FOUR HUNDRED MILLION. 1938—39. I, M: Joris Ivens. F: John Ferno, Robert Capa. K: Helen van Dongen. Mu: Hanns Eisler. Ko: Dudley Nichols. S: Fredric March. P: History Today Inc.

POWER AND THE LAND. 1940. I: Joris Ivens. M: Edwin Locke. F: Floyd Crosby, Arthur Ornitz. Ko: Stephen Vincent Benet. Mu: Douglas Moore. P: US Department of Agriculture.

OUR RUSSIAN FRONT. 1941. I: Joris Ivens. F: Sovjetfotografer. Ko: Elliot Paul. S: Walter Huston. K: Craven. Mu: Sjostakovitch. P: Art Kino.

ACTION STATIONS! 1943. I: Joris Ivens. P: The National Film Board of Canada.

KNOW YOUR ENEMY, JAPAN. 1944. Ikke fuldført.

INDONESIA CALLING. 1946. I: Joris Ivens. F: Marion Michelle. Ko: Catherine Duncan. S: Peter Finch. K: Joris Ivens. P: Waterfront Workers Union of Australia.

THE FIRST YEARS. 1947—48. I: Joris Ivens. M: Marion Michelle. F: V. Forbert, J. Jandow, I. Fric. Ko: Catherine Duncan. Mu: Jan Kapr. P: Tjekkisk Statsfilm.

DER FRIEDEN BESIEGT DEN KRIEG — Friedenskongress Warschau. 1950. I: Joris Ivens, J. Shebulski. P: Film Polski.

FREUNDSCHAFT SIEGT. 1951. I: Joris Ivens, Ivan Pyrjew. M: Chmara. Ko: Antonov. Mu: Dunajevski. P: DEFA — Mosfilm.

FRIEDENSFAHRT WARSCHAU — BERLIN — PRAG. 1952. I: Joris Ivens. M: Lapinsky. Ko: Eva Fiszer. F: K. Schtetinski, W. Fehdmer. P: Film Polski-DEFA.

LIED DER STRÖME — SONG OF THE RIVERS. 1954. I: Joris Ivens. M: Vladimir Pozner, Joris Ivens. Ko: Vladimir Pozner. Mu: Sjostakovitch. Sange: Bert Brecht. F: Fotografer fra 30 lande. K: Ella Ensink. P: DEFA.

Ansvarshavende redaktør: Erik Ulrichsen.
Det Danske Filmmuseum, Hvidovregade 24, Valby. Tlf.: Hvidovre 1970. Filmsalen: Frederiksberggade 25. Tlf.: Byen 1503. »Kosmorama« koster tilsendt 6 kr. årlig (9 numre) — første årgang kan dog købes for 5 kr. Bladet kan kun fås direkte fra Filmmuseet, giro 46738.

JENSEN & KNUDSENS BOGTRYKKERI. KBH